

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

THE GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION ACCORDING TO FOUR
IDDHIPADA PRINCIPLES BY EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS
UNDER THE KHON KAEN PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION*

จิรวรรษ์ หลานวงศ์, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Jeerawat Lanwong, Samrit Kangpheng and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

E mail : jeera_lar@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา 3) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 265 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า F-test และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ รองลงมาคือ การบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ การบริหารงานวิชาการหลักวิมังสา ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ การบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ

2) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ดังนี้ มุ่งเน้นบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ให้ครูรักและพอใจในการวิเคราะห์

* ได้รับความเห็นชอบ: 13 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 18 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2567

หลักสูตรและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ มุ่งมั่นในการวางแผนและดำเนินงานวิชาการ ส่งเสริมกิจกรรมด้านวิชาการ จัดทำทะเบียนสื่อวัตกรรมการ และคลังข้อสอบด้วยความเอาใจใส่ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน เข้าร่วมและนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; อิทธิบาท 4; ผู้บริหารสถานศึกษา; องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

Abstracts

This research aimed to: 1. study the state of academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators 2. compare academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators, categorized by school size; 3. propose guidelines for academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators under the Khon Kaen Provincial Administration Organization. This study used a mixed-methods approach, incorporating both qualitative and quantitative research. The research instruments included a questionnaire and an interview, with a sample group of 265 school administrators and teachers under the Khon Kaen Provincial Administration Organization and 9 key informants, consisting of 5 administrators and 4 teachers, chosen through purposive sampling. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, F-tests, and descriptive content analysis.

The research results were as follows:

1. The state of academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by school administrators under the Khon Kaen Provincial Administration Organization was generally at the highest level. The areas with the highest to lowest levels of practice were: administration according to Chanda, administration according to Citta (concentration), administration according to Vīmaṃsā and administration according to Viriya.

2. Academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators, categorized by school size, showed no significant differences in overall practice or individual areas.

3. The guidelines for academic administration according to the Four Iddhipāda Principles by educational institution administrators under the Khon Kaen Provincial Administration Organization suggest: emphasizing a participatory approach to academic

administration; encouraging teachers to enjoy analyzing curricula and designing lesson plans; being committed to academic planning and promoting academic activities; creating a registry for teaching materials and innovation, and maintaining a question bank with thorough quality checks; joining and utilizing the results of educational supervision to support ongoing professional learning communities.

Keywords: Academic Administration; The Four Iddhipāda Dhammas; School Administrator; Khon Kaen provincial administrative organization

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ ประเทศไทย 4.0 การจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาและ เตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสำหรับการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจและสังคม 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1-4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 3-4)

จากหลักการดังกล่าวสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ในบริหารจัดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ โดยใช้การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็น

ฐานซึ่งประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการเงินและสินทรัพย์ โดยเฉพาะด้านด้านการบริหารวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้น ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้นเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในงานการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (กมล ภูประเสริฐ, 2545 : 6)

การนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอิทธิบาททั้ง 4 ประการคือ 1) ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำจึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้ 2) วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ 3) จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้ 4) วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง ดังนั้นการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านหลักได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา (ยุทธนา บัวบาล, 2563 : 4) โดยการเน้นให้ผู้บริหาร และครูเกิดคุณธรรมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน ในแบบเดิมสู่การสร้างทีมและเครือข่ายความร่วมมือ เชื่อมต่อประสบการณ์ความสามารถของคนในองค์กรและเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมในแนวนอนโดยเน้นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด (พัฒนพรชัย เมฆวิไลย, 2565 : 41-49) ส่งเสริมให้เกิดความพอใจในการทำงานเต็มความรู้ความสามารถ ถึงแม้ภาระงานจะมากต้องมีความพอใจในการปฏิบัติงาน มีความเพียรพยายามในการทำงานอย่างต่อเนื่อง พิจารณางานด้วยปัญญาและไตร่ตรองงานต่าง ๆ อย่างรอบคอบเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ก่อนที่จะทำการจัดการเรียนรู้ในทุกๆ สัปดาห์โดยใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) (ศิริวัฒน์ บุญโตเนต และ สติรพร เขาวนชัย 2565: 252-274) จะเป็นแนวทางที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามความต้องการของหลักสูตรได้

จากรายงานสรุปการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานวิชาการและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2565 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 20 โรงเรียน กระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ประกอบด้วยโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะส่วนใหญ่แล้วเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน) ที่ยังมีปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ สังเกตได้จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-net) ในภาพรวมยังอยู่

ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เป็นเพราะบริบทของโรงเรียนที่จำกัดด้วยงบประมาณในการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ การขาดแคลนบุคลากรครูหรือสอนไม่ตรงตามวิชาเอก (สำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, 2565 : 1-5) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจึงเกิดความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบผสมผสานคู่ขนาน 1 ระยะ หรือ Convergent Design (One-Phase Design) เป็นการออกแบบการวิจัย 1 ระยะ ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพไปพร้อม ๆ กันโดยให้ความสำคัญของการตอบคำถามการวิจัยอย่างเท่าเทียมกัน (พระครูวินัยธรรวรุฒิ เตชธมโม (เฮียงเหี้ย), และคณะ, 2566: 60-76)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 846 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 46 คน และครูผู้สอน จำนวน 800 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 265 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Slamping) โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และครูผู้สอน จำนวน 251 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนของประชากรของแต่ละขนาดสถานศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษา

ขนาด สถานศึกษา	จำนวน โรงเรียน	ประชากร		รวม	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	
เล็ก	15	29	380	409	9	120	129
กลาง	3	7	141	148	2	44	46
ใหญ่	2	10	279	289	3	87	90
รวม	20	46	800	846	14	251	265

2.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานเพื่อหาวิธีการจัดการความรู้

จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) ในกรณีที่ตัวแปรต้นมีตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียง ประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)
- 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างและแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน (n = 265)

ด้านที่	สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	ระดับปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับที่
1.	การบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ	4.59	0.48	มากที่สุด	1
2.	การบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ	4.54	0.48	มากที่สุด	4
3.	การบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ	4.58	0.54	มากที่สุด	2
4.	การบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา	4.57	0.53	มากที่สุด	3
	โดยภาพรวม	4.58	0.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.58$) และรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ($\bar{X} = 4.59$) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ และต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ($\bar{X} = 4.56$)

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้าน (n = 265)

ข้อที่	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1.	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 หลักฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	0.252	2	0.126	0.552	0.576
		ภายในกลุ่ม	59.752	262	0.228		
		รวม	60.004	264			
2.	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 หลักวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	0.059	2	0.029	0.127	0.881
		ภายในกลุ่ม	60.692	262	0.232		
		รวม	60.751	264			
3.	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 หลักจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	0.196	2	0.098	0.335	0.716
		ภายในกลุ่ม	76.809	262	0.293		
		รวม	77.006	264			
4.	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 หลักวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	0.196	2	0.098	0.351	0.704
		ภายในกลุ่ม	73.262	262	0.280		
		รวม	73.458	264			
	โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.193	2	0.096	0.506	0.603
		ภายในกลุ่ม	49.870	262	0.190		
		รวม	50.063	264			

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.1 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักฉันทะ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร ให้ครูออกแบบและพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) พัฒนาหลักสูตรโดยยึดความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง นิเทศติดตามเอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนของครู
- 3) วางแผนจัดตารางเรียนตารางสอนให้เหมาะสม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ก่อนเปิดภาคเรียน
- 4) ส่งเสริมให้มีการอบรมการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาสื่อนวัตกรรม มีการประชุมชี้แจงและเข้าใจระเบียบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
- 5) สร้างให้ครูรักและพอใจในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 6) จัดประชุมเพื่อวางแผนแนวปฏิบัติการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบ

3.2 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักวิริยะ

- 1) ผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามแผนงานบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ
- 2) กำกับควบคุมดูแลการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และตรวจสอบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู
- 3) ส่งเสริมให้มีความทุ่มเทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ติดตามการแก้ปัญหาของผู้เรียนจากการวิจัยในชั้นเรียน
- 4) บำรุงสื่อนวัตกรรมให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอและจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

5) ตรวจสอบนิเทศการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด

6) นิเทศและส่งเสริมให้ครูดำเนินงานตามแผนงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

7) กำกับติดตามการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ

3.3 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักจิตตะ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นในการวางแผนงานวิชาการ

2) กำกับดูแลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และให้ครูมุ่งมั่นออกแบบและพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการด้วยความเอาใจใส่

4) ดำเนินการจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม และวิจัยในชั้นเรียน และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด มุ่งมั่นให้มีการจัดทำคลังข้อสอบของสถานศึกษา

5) นำผลการดำเนินงานโครงการหรือผลการประเมินคุณภาพแต่ละมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณภาพ

6) จัดทำเครื่องมือในการนิเทศผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และนำผลการนิเทศปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักวิมังสา

1) ผู้บริหารจะต้องประชุมผู้เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและประเมินผลในการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

2) ส่งเสริมให้ครูนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพัฒนาให้ประสิทธิภาพมากขึ้น

3) สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อนำไปทำวิจัยหรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสม

4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลโดยใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบด้านทั้งพุทธพิสัย ทักษะพิสัย และเจตคติ เพื่อประเมินผลผู้เรียน

5) สังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเหมาะสม และนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนของครู

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานวิชาการหลักวิมังสา และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีดี พรหมลาภักษ์** (2566 : 77-90) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กุดชุมพุง-นาแกม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กุดชุมพุง-นาแกม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารตามหลักวิริยะ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นฤตล มະโนศรี** (2565 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ และและด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีใจรักในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดอบรมพัฒนาการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน ปกครอง และชุมชน ส่งเสริมให้ครูออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรูปแบบต่างๆ มีการนิเทศติดตามเอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนาสื่อ วัตกรรม จัดการประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปีการศึกษา และมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการเข้ากับการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมบัติ เดชบำรุง** (2565 : 580-596) ซึ่งได้เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน แบ่งเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง

และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้มีการวางโครงสร้างการบริหารงานวิชาการจำนวน 11 งาน ให้กับสถานศึกษาทุกขนาด ดังนั้นปริมาณงานด้านวิชาการของสถานศึกษาทุกขนาดเท่ากัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานวิชาการ รวมทั้งมีการจัดทำโครงการอบรมพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงานวิชาการ โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่เป็นประจำทุกปีการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาต่างๆ ในการพัฒนาแผนงานด้านวิชาการให้แต่ละสถานศึกษาอย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของแต่ละขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

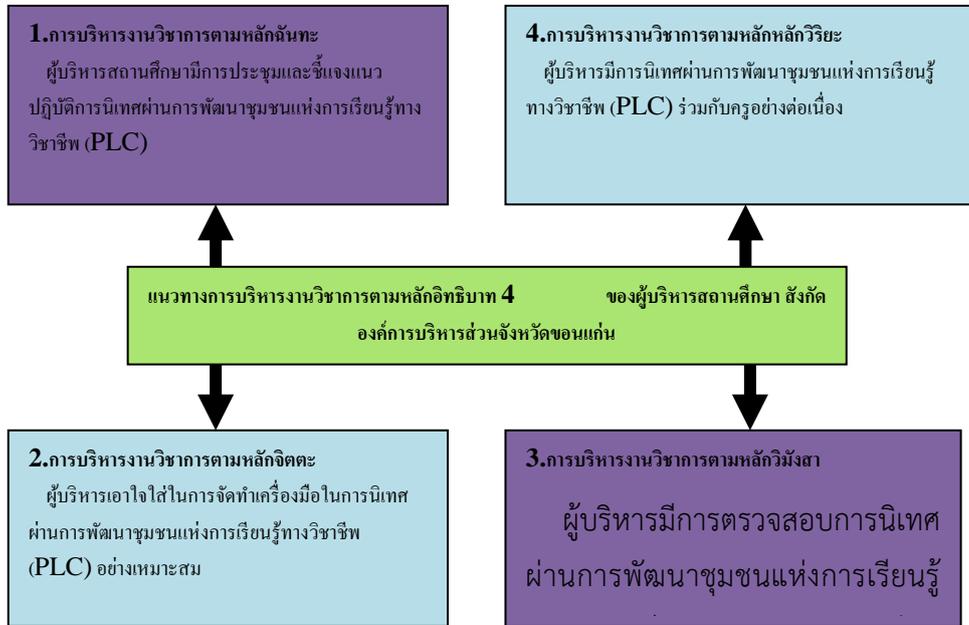
3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักฉันทะ มุ่งเน้นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ให้ครูรักและพอใจในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการจัดทำแนวปฏิบัติการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบ 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักวิริยะ ดำเนินการตามแผนงานบริหารงานวิชาการ กำกับควบคุมการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมให้ครูความทุ่มเทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียน รักษาบำรุงสื่อนวัตกรรมให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ตรวจสอบการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด และกำกับติดตามการนิเทศของครูผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักจิตตะ มีความรอบคอบในการวางแผนงานวิชาการ กำกับดูแลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการด้วยความเอาใจใส่ จัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม และวิจัยในชั้นเรียน จัดทำคลังข้อสอบของสถานศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพแต่ละมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณภาพ และจัดทำเครื่องมือในการนิเทศผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และนำผลการนิเทศปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักวิมังสา ประชุมผู้เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและประเมินผลใน

การใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา ส่งเสริมให้ครูผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพัฒนาให้ประสิทธิภาพมากขึ้น สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนในการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน สังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศอย่างเหมาะสม และนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีดี พรหมลาภักษ์** (2566 : 77-90) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษาก่อ-นาแวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษาก่อ-นาแวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้านวิชาการ รู้จักวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งผลสำเร็จเกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายาม โดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดประเมินผล การเรียนรู้โดย เน้นการประเมินตามสภาพจริง 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่หลักและหน้าที่เสริม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบติดตามสนับสนุน 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบคอบ ไตร่ตรอง การปฏิบัติงาน ในด้านของการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา ว่ามีความสอดคล้องกับบริบท และความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ และทบทวนไตร่ตรองระบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และการใช้สื่อและเทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ และมีประชุมวางแผนเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของครู และให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นฤตล มະโนศรี** (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองลอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลอยหนองบัวลำภู พบว่า 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารงาน

ตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ไตร่ตรองการ ปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผล ให้เป็นระบบ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อมรรัตน์ ดาคม และคณะ** (2565: 172-183) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่หลากหลาย เอาใจใส่ในการพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศกับเครือข่ายการศึกษาอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้อง กับ **จิรนุช ตันติ และคณะ** (2566 : 25-35) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้าน ผู้บริหารและครูวิชาการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของผู้เรียน และชุมชน กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา หลักสูตร พัฒนาศักยภาพครูโดยใช้การเรียนการสอนเชิงรุกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ ด้วยใจรักและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา คือ ประชุมชี้แจงให้ครู เข้าใจในระเบียบการวัด และประเมินผล เสนอแนะแนวทางให้ครูใช้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คือ ครูศึกษาค้นคว้างานวิจัย นำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาในการเรียนการสอน เพื่อคุณภาพ และมาตรฐานของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิตติญา เพ็ชรแก้ว และคณะ** (2565: 11-25) ได้ศึกษาการใช้หลัก อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรมีใจรักในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน บริการชุมชนด้วยความเต็มใจ พยายามหาวิธีการทำงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรด้วยความเต็มใจ วิริยะ อุตสาหะ เอาใจใส่ ตรวจสอบการทำงานของบุคลากรและประชุมพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ และศึกษา อบรมหาความรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่งาน ๖) ผู้บริหารควรคิดไตร่ตรองหาแนวทางการพัฒนางานของตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้บูรณาการในการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งเป็นเพราะการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นนโยบายหลักของสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในการส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักฉันทะ (ความรัก ความพอใจ) ในการจัดประชุมและชี้แจงแนวปฏิบัติการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และใช้หลักจิตตะ (ความมุ่งมั่น เอาใจใส่) ในการจัดทำหรือพัฒนาเครื่องมือในการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเหมาะสม รวมทั้งใช้หลักวิมังสา (ความใคร่ครวญ ไตร่ตรอง) ในการตรวจสอบการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่องและนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู รวมทั้งใช้หลักวิริยะ (ความเพียร) ในการเข้าร่วมการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับครูอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สอดคล้องกับวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการ

ตามหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการในด้านต่างๆของสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษาดำเนินงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประชุมครูและผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร โดยนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรในปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ
- 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความถนัดและตามความต้องการของผู้เรียน
- 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนในการส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน
- 1.4 ผู้บริหารต้องสร้างแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
- 1.5 ผู้บริหารต้องจัดประชุมครูในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.6 ผู้บริหารต้องวางแผนการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามหลักฉันทะ ผู้บริหารต้องมุ่งเน้นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูรักและพอใจในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมีการจัดทำแนวปฏิบัติการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบ
- 2.2 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตามแผนงานบริหารงานวิชาการ กำกับควบคุมดูแลการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รักษาบำรุงสื่อ นวัตกรรมให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และนิเทศและกำกับติดตามการนิเทศของครูผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบคอบในการวางแผนงานวิชาการ จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการด้วยความเอาใจใส่ จัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม และคลังข้อสอบของสถานศึกษา และจัดทำเครื่องมือในการนิเทศผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และนำผลการนิเทศปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

2.4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารต้องมีการประชุม ทบทวนประเมินผลในการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนในการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน สังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเหมาะสม และนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

กมล ภูประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.

จิรนุช ตันติ, สุนทร สายคำ และทวี สระน้ำคำ.(2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุค

ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.

วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 2(3), 25-35.

ธิดิญา เพ็ชรแก้ว, ธีรภัทร ถิ่นแสนดี และเอนก ศิลปนิลมาลัย.(2565). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(2), 11-25

นฤตล มะโนศรี. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรีดี พรหมลาภักษ์ , พระครูปลัดสมชัย นิสสโก และพระมหาสุภวิชัย ปภสสโร. (2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษากกคู่-นาแวม สังกัด

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 3(8), 77-90.
- พัฒนพรชัย เมฆวิสัย. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในวิกฤติการณ์โควิด 19. วารสาร บวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 41-49
- พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (เฮียงเทีย), พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, สุนทร สายคำ, อมรรัตน์ เตชะนอก, และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2566). การวิจัยแบบผสมผสานวิธีทางพุทธบริหารการศึกษา. วารสารครุ ศาสตร์ปัญญา, 2(2), 60-76.
- ยุทธนา บัวบาล. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริวัฒน์ บุญโตนด และ สติพร เซาว์ชัย. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการ บริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3), 252-274.
- สมบัติ เดชบำรุง. (2565). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20(1), 580-596.
- สำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.(2565). รายงานสรุปการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2565. ขอนแก่น: องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไข เพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553, พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: เดอะบุคส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อมรรัตน์ ดาคม, สุนทร สายคำ, และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส. (2565). การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณา การหลักอิทธิบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. Journal of Modern Learning Development, 7(6), 172-183.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Journal for Education and Psychological Measurement, 3, 608.